

ЩИРО... “ФАЛЬШИВИТИ НЕ МОЖНА”

Мар’яна Іванців

Вони не купались у золоті та розкошах, не нажили статків, жили скромно, плакаючи почуття людської гідності, а їхнім безцінним багатством повсякдень був розум і мудрість. Вони – це особливі й унікальні своїми здібностями та твердим характером українці. Славетний народ з більш, ніж тисячолітньою історією, має чим гордитись – тисячі людей заслуговують нашої вдячності і пошани. Особистості, які плакали пам’ять свого роду, шанували закладений предками ген працьовитості, порядності, жадобу знань, усвідомили силу Слова, його сакральність, значення для розвитку особистості та повноцінного життя нації. Саме про таких Людей, які вірою і правдою служили Слову, розповідає заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка Олександра Антонівна Сербенська у збірці нарисів “Характерники”¹. Такою оригінальною назвою авторка лише підкреслила незвичайність своїх героїв, людей, які володіли даром розкривати таїну слова, закладати в душі молоді любов до рідної мови. Авторка без вагань порівнює їх з характерниками – не просто віщунами чи чарівниками, а людей, сильних характером, твердо переконаних у потребі жертвовної праці для народу. Чому і наскільки важливий їхній внесок — про це дізнається кожен, хто вчитуватиметься в книгу, зуміє читати “між рядками”...

На кожне покоління падають свої випробовування. Безумовно, ми дякуємо Богові за те, що над нами мирне небо і не доводиться здригатись від гарматних пострілів. Та на долю ж мого покоління випала моральна і духовна війна. На перший погляд може постати запитання – як студенти можуть оцінити книгу чи літературу загалом? Та відповідь в мене однозначна – я навчилась читати те, що не написано, відчувати серцем, поринати у спогади, які для когось стали визначальними у житті. Важливими подіями була насичена юність Олександри Антонівни. Це для нас, студентів ХХІ століття, роки в університеті пролітають дуже швидко, а для когось – і надто легко. Але не в усіх було так і не в усі часи.

Людам, які завжди будуть жити у пам’яті, О. Сербенська присвятила окремі розділи – а це пережиті сторінки з життя. Про передвоєнну напругу у Львові, дещо про повоєнні десятиліття, стан мовознавства ми дізнаємось у першому нарисі про мовознавця Івана Ковалика – його добу та оточення. Зауважує авторка: “...при порівняно невисокому відсоткові українців у Львові панувала здорова і творча енергія діла, витворювались вартості всенационального значення”. Та все ж реалізовувати свій творчий потенціал в силовому полі різних режимів, особливо радянського, було нелегко. Для кожного тоді існувала своя правда, а, може, її і не було зовсім: “То був час великого

¹ Сербенська О. ХАРАКТЕРНИКИ. Наша вдячність, пам’ять і шана / Олександра Сербенська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2011. –124 с.

страху, дуже пильного цензора над людьми і цензора у самих людях”. Ряди науковців посилено працювали над взаєминами двох слов’янських мов – української та російської, та “гармонійна двомовність так і не прижилась”. Ідеї львівських мовознавців вивчати українську мову Київ підтримував, проте не на всі проекти давали кошти.

З неймовірним захопленням я читала нарис спогадів про вчителя Юліана Редька. З короткого розділу кожен може дізнатись частину секретів педагога вищої школи. Що робити і як, щоб стати “професіоналом вищої проби”? Про це стає відомо далі: “У лекціях професор, як досвідчений оратор, уміло вставляв спогади зі свого життя, з життя рідних, близьких, перепліталися соціальне й політичне, пережите й передумане”. Тепер стає зрозумілим той факт, чому Олександра Антонівна урізноманітнює лекції своїми цікавими розповідями. Сьогодні, коли майже тримаю у руках диплом, шкодую, що не завжди уважно слухала педагога, яка насправді хотіла “спрямовувати на шлях істинний” своїми історіями.

Варто зазначити й те, що авторка у кожному нарисі не забуває дякувати Богу і Долі, яка звела її з такими людьми. Чудовий оратор і філософ Цицерон правильно зазначив: “Недостатньо опанувати премудрість, треба також уміти користуватися нею”. Олександра Сербенська – вдячна і здібна учениця. Про ще одного свого вчителя, лінгвіста, родича О. Кобилянської, Броніслава Кобилянського авторка говорить як про “характерника науки”. Мабуть, й недарма, адже “словесники Львівського університету були однастайні в тому, щоб його прізвище увіковічнити на пам’ятній дошці-барельєфі, разом з іменами Я. Головацького, В. Сімовича, О. Колесси, Ю. Редька...”.

Педагогічна праця Олександри Антонівни наповнена цікавими знайомствами, її колеги – видатні люди. Про них і такі нариси: Михайло Шкільник – “Педагог з незгасною Божою іскрою”, “Неперевершений стиліст” – викладач факультету журналістики Володимир Кибальчич, Дмитро Гринчишин – постійний “відшліфовував” слова і сумлінний трудоголік. Оригінально і, по-своєму щиро описує авторка видання “Теофіль Комаринець. Біобліографічний покажчик”: “В усьому – у доборі матеріалу, його інтерпретації, у структурі книжки відчутна не лише професійна рука, а насамперед теплота сердець, причетних до створення рецензованого видання”. Цікава сучасникам також постать професора Кароліни Лянцкоронської – авторки “Воєнних споминів”, яка належить до відомого польського шляхетного роду. У своїй праці вона розповіла не менш вагомні факти з історії та свого життя – організацію місцевих комітетів, всебічно показала проблеми біженців, роботу Львівського університету.

“Успішний у кар’єрному зростанні, авторитетний, розумний, інтелігентний”, – усі ці слова про професора Володимира Здоровеґу. Хоч, як зазначає сама авторка, що обмежитись тут кількома “штрихам” – річ не дуже вдячна. Цікаві відгуки випускників факультету про відданого журналістиці професора справді зворушили мене. Шкода, що мої одногрупники уже не мали змоги почути його поради і дізнатись, яке наше майбутнє в журналістиці: “Біля прізвищ у журналі Володимир Йосипович ставив символічні позначки – “надія є”. І все ж таки, Олександрі Антонівні вдалось відтворити чіткий “каркас для характеристики”: “...наймолодший для того часу доктор філологічних наук, талановитий науковець, журналіст високої проби, улюблений викладач багатьох

покоління”, і це зовсім незавершений перелік тих якостей, які залишилися у пам’яті авторки про свого колегу.

Як працювати словеснику і продовжувати справу свого життя у період знищення всього українського? На це питання можна отримати відповідь з автобіографічного нарису “Факультет журналістики, українська мова і я –словесник – україніст”. Зовсім несприятливі чинники (“жорстоке знищення національно–визвольного руху, система руйнувала українське, карала змагання до самостійності і волі”) проявлялись у всіх сферах життя, і університет не виняток. Складна політична ситуація і всюдисущий цинізм дещо “гальмували” і корегували процес навчання, та любов професора О. Сербенської до студентів і бажання навчати змінили такі тенденції. І все ж, незважаючи на будь-які перешкоди, “кафедра, прагнучи визначити своє місце в освітянському середовищі, виробляла концепцію вишколу працівників для українських аудіовізуальних засобів”, і це допомогло факультету мати гідних випускників–журналістів.

Університет дає нам своєрідну путівку у життя, але для когось він стає чимось більшим – другою домівкою. Мимоволі дивуюсь, як можна бути настільки відданим своїй професії?! Цього професіоналізму варто повчитись в Олександри Антонівни. “Десертний” підсумковий нарис присвячений рідному університету – там, де вже “понад 50 років працює О. Сербенська, ділить радість й тривоги, і є свідком багатьох гірких хвилин”. З впевненістю можна сказати, що за стільки років титанної праці, стіни справді стають рідними. Зараз мені важко усвідомити ту цінність альма–мадер, і може лише через декілька років ми збагнемо те, що наразі не під силу і “рельєфніше побачимо Університет”.

А сьогодні я дякую Долі, що завжди поспішала на першу пару в Олександри Антонівни. Низький уклін Вам, і повірте, що принаймні маленька частина Вашої науки закарбується у наших головах.

Стаття надійшла до редколегії 14.09.13

Прийнята до друку 17.10.13.